

Znanost, izobraževanje in kultura — bistven dejavnik našega družbenega razvoja

Naša samoupravna socialistična družba daje velike možnosti za svoboden in vsestranski razvoj kulture, umetnosti in znanstvene ustvarjalnosti. Z izvajanjem programa ZKJ in stališč osmega kongresa ZKJ so bile ustvarjene ugodnejše možnosti za svobodno ustvarjalnost in za uveljavitev avtentičnih znanstvenih, kulturnih in umetniških vrednot.

Delovni kolektivi v znanstvenih, kulturnih, umetniških in prosvetnih dejavnostih morajo vse bolj krepiti svojo samoupravljaljsko samostojnost in se hkrati povezovati in združevati s proizvajalnimi in drugimi delovnimi kolektivi. Samoupravljaljska praksa ustvarja vse bolj ugodne možnosti za svobodno in trajno integriranje materialne proizvodnje na eni ter izobraževanja, kulturnega in znanstvenega ustvarjanja na drugi strani.

Čeprav smo dosegli nekaj uspehov v razvoju samoupravnih družbenih odnosov v kulturi, v praksi še nismo dovolj konkretno razčlenili našega samoupravljaljskega koncepta kulturne politike, kar bo zapletena in dolgoročna naloga. Marsikdo še dvomi o sposobnosti proizvajalcev in drugih ustvarjalcev kot nosilcev naše kulturne politike. Le-ti ocenjujejo naše dosežke in težave pri graditvi samoupravljanja brez argumentacije in zunaj zgodovinske kontinuitete.

Naš družbenoekonomski sistem zahteva in omogoča tudi kulturnim dejavnostim, da se materialno reproducirajo na podlagi dohodka in delitve po delu. Etatiistični način materialne reprodukcije in opiranje na državo kot skrbnico bi onemogočila svoboden razvoj kulture in samoupravnih odnosov v njej. Zato se moramo odločno zavzemati za svobodno samoupravno integracijo, za enotno družbenoekonomsko osnovo vseh oblik družbenega dela.

Dejanska in popolna osvoboditev proizvajalcev materialnih dobrin ni mogoča, če se delovni ljudje v vseh dejavnostih ne bodo rešili meznega razmerja, vmešavanja od zunaj in subjektivističnega odločanja o njihovih pravicah in interesih. Kulturne dejavnosti ne morejo živeti od presežnega dela, ki ga država odvzema gospodarstvu in ga deli po svojih merilih.

Z doslednim bojem za neposredne 'demokratične, samoupravljaljske odnose, za uveljavitev proizvajalcev in ustvarjalcev kot subjektov samoupravnega odločanja, ustvarjamo ugodne družbene razmere za boj zoper razne monopolistične težnje do znanstvenih resnic, ustvarjalnosti in kritike. Vsakršna šabloniziranost mnenj, umetniškega in drugega ustvarjalnega izražanja je tuja revolucionarni biti Zveze komunistov. Odločno podpiramo vse tiste, ki težijo k znanstveni in umetniški resnici, k novemu in izvirnemu v vseh oblikah človeškega ustvarjanja. Ponosni smo na velike umetniške in znanstvene dosežke naših intelektualnih delavcev, ustvarjalcev. Zato se moramo še bolj zavzeti za razvoj svobodne znanstvene in umetniške kritike in za

ustreznejše družbeno vrednotenje ustvarjalnosti, da bi zadovoljili naraščajoče kulturne potrebe naših ljudi.

Samoupravljanje zahteva visoko stopnjo znanja, socialistične zavesti in strokovne sposobnosti delovnega človeka, zahteva sistematično izobraževanje in pridobivanje novega znanja med vso delovno dobo. Zato je potrebna korenitejša reforma izobraževalnega sistema, ker dosedanje spremembe niso bolj bistveno spremenile starih okvirov in odnosov. Izobraževalne ustanove, zlasti tiste na srednji in visoki stopnji, so prišle v resne težave.

Reforma šole in izobraževalnega sistema bi morala pripeljati do hitrejšega dviganja splošne izobrazbene in kulturne ravni delovnih ljudi, prispevati k nadaljnji afirmaciji samoupravljalvske vloge proizvajalcev in k integriranju izobraževanja v vsa področja družbenega dela, olajšati uporabo znanstvenih dosežkov, vsestranski razvoj socialističnih družbenih odnosov in širši prodor mladih in sposobnih kadrov. Doseči moramo, da bodo postali neposredni proizvajalci, prosvetni in znanstveni delavci dejanski nosilci politike v izobraževanju in vzgoji.

Aktivna udeležba šolske in študentske mladine pri samoupravnem odločanju je nujna in zelo pomembna pri graditvi socialističnih odnosov, pri oblikovanju mladega človeka v svobodno, družbeno aktivno in odgovorno osebnost.

Samoupravljalci potrebujejo objektivno, znanstveno analizo stanja in protislovij, ki nastajajo pri oblikovanju novih družbenih odnosov in na podlagi svobodnega razpolaganja s preseženim delom. Naš socialistični napredek bo vse bolj odvisen od znanstvenega usmerjanja in medsebojne povezanosti med proizvodnjo, izobraževanjem in znanostjo. Brez objektivnih znanstvenih analiz in informiranosti o sodobnih družbenih procesih ne moremo premagati improvizacije, ozkega praktikizma, inertnosti in neučinkovitosti pri delu. Znanost mora mnogostransko služiti potrebam in interesom našega celotnega razvoja. Ekstenzivno gospodarstvo ni moglo spodbuditi razvoja znanstvene misli in povezovanja proizvodnih organizacij z znanstvenimi institucijami. Nujni so torej združeni napor znanstvenikov in proizvajalcev, da bi omogočili hitrejšo naraščanje ekonomičnosti in storilnosti v gospodarstvu in reševanju drugih družbenih problemov.

Kultura socialistične samoupravne družbe je v svojem bistvu internacionalna, nikakor pa ne anacionalna. Zvezi komunistov je veliko do tega, da se razvoj mednacionalnih odnosov teoretično osvetljuje tudi na področje kulture. To je pomemben dejavnik pri nadaljnjem sproščanju in razvijanju ustvarjalnih sil, pri zblíževanju delovnih ljudi, narodov in narodnosti.

Iz referata na IX. kongresu ZKJ 11. novembra 1969 v Beogradu. — Josip Broz Tito, Izbor iz del, 1. knjiga, DZS in druge, Ljubljana 1978, str. 406—409.